
Informe sobre la senyora Amparo Ranch i Sales

Autor: Css. Arts
Aprovació: Ple, 26 juny 2023

Amb aquest informe el CVC vol recollir la petició realitzada per membres de la Direcció Adjunta de Música i Cultura Popular Valenciana de l'Institut Valencià de Cultura, i d'alguns historiadors vinculats al centre UNED de València, que han col·laborat extensament amb Amparo Ranch.

Relat de mèrits i personalitat

Amparo Ranch Sales va nàixer en València el 15 d'abril de 1929. Va cursar per lliure els primers anys de batxillerat. Va estudiar francès i música en el Conservatori.

Va mantindre un tracte estret amb musicòlegs com José Subirá, crítics de música com Enrique González Gomá i músics professionals com Joan i Ricardo Lamote de Grignon, tan vinculats als orígens de l'Orquestra Municipal de València, l'historiador de la literatura Vicente Llorens Castillo, el científic Vicente Sos Baynat i l'escriptor i historiador Ernest Martínez Ferrando, sense oblidar a la família Baroja.

En 1955 Amparo es va casar amb el metge José Micó Catalán, especialista en Pediatria i Medicina Tropical. A més d'ajudar-lo en la seua clínica va col·laborar amb ell en alguns projectes, com les tasques de logística en un hospital infantil en Kitgum, Uganda, on van passar una temporada en 1973. Amparo va aprofitar l'estada per a interessar-se per la música subsahariana.

En morir Eduardo Ranch, Amparo es va fer càrrec del seu arxiu i biblioteca, Allí va continuar rebent als investigadors espanyols i estrangers que el seu pare sempre havia acollit generosament per a facilitar la consulta de les obres de difícil accés que posseïa. Entre altres visitants llunyans van acudir al seu arxiu Edward Inman Fox, Rodney Rodríguez i Jean-François Botrel. Amparo també va donar suport bibliogràfic a José Payá Bernabé per a documentar rareses que faltaven a la Casa-Museu Azorín de Monòver. En ajuntar la biblioteca valenciana amb la de la Vilavella va començar a elaborar un estudi bibliogràfic dels fons musicals i de literatura romàntica. El primer d'ells ho va finalitzar amb una ajuda de la Diputació de València en la dècada dels vuitanta.

A mitjan dècada de 1970 Amparo i el seu marit, van ingressar en la *Reial Societat Econòmica d'Amics del País* (RSEAP) per a ajudar a revitalitzar una institució que jugaria un paper important en la transició a la democràcia a València. Com a membre de la junta directiva, Amparo va organitzar nombrosos actes i conferències. Destaca entre ells un homenatge en 1976 a la Institució Lliure d'Ensenyament en la celebració del seu centenari, amb contribucions

d'antics professors i alumnes que van ser publicades per la RSEAP, o la conferència sobre «Dones d'una emigració» que va pronunciar el professor Vicente Llorens en 1976, després del seu retorn de l'exili. També des de 1981 va ser responsable de la seua Secció de Música. Al llarg de diversos anys va organitzar i va presentar concerts per a donar a conèixer a músics i agrupacions valencianes, com per exemple va fer amb *Studium Musicae*, grup pioner en la interpretació de música antiga, i amb músics residents a l'estranger, com el compositor assentat al Canadà José Evangelista. En 1984 va organitzar una taula redona sobre l'ensenyament de la música a l'escola que va tenir molta repercussió i les conclusions de la qual van ser arreplegades en un dictamen enviat al govern autonòmic. En l'assemblea de les Reals Societats Econòmiques espanyoles que es va celebrar a Canàries (1988) va presentar una ponència sobre la creació del Conservatori de València, que va ser promogut en el segle XIX per la RSEAP. Així mateix, en investigar els fons documentals de la societat va trobar una obra inèdita de Felipe Pedrell.

En l'àmbit de l'associacionisme musical Amparo va col·laborar amb l'organista i professor del Conservatori Vicent Ros en la posada en marxa de l'Associació Cabanilles d'Amics de l'Òrgan, creada en 1981 per a difondre l'obra d'aquest compositor i el patrimoni organístic valencià.

En 1982 va ser convidada per la família de Joan Lamote de Grignon a pronunciar una conferència en l'homenatge que es va tributar a aquest director d'orquestra i compositor a Barcelona.

A partir de les recopilacions de música tradicional que va fer el seu pare, especialment tonades, cançons i toques de dolçaina, Amparo va contribuir a la preparació de nous repertoris per al grup *Al Tall*, amb peces com les *Cançons de taverna* i les *Peteneres a Miquel Grau*. Igualment va proporcionar documentació al *Grup de Danses Alimara* per a la reconstrucció del cèlebre *Ball de Torrent*. Més tard va proporcionar documentació sobre la Comunitat Valenciana per al llibre *The Traditional Folk Music and Dances of Spain: A Bibliographical Guide to Research* (2009), d'Israel J. Katz.

La formació humanística d'Amparo Ranch es va produir sobretot en la gran biblioteca de son pare i com a col·laboradora o acompanyant en algunes de les seues iniciatives,

A la fi de la dècada de 1990 va començar a preocupar-se per difondre l'abundant correspondència inèdita del seu pare amb diferents personalitats. El coneixement directe que d'ells havia tingut Amparo li va permetre situar en el seu context humà la relació plasmada en aquelles cartes. El primer títol presentat arreplegava la correspondència amb Pío Baroja, editada en col·laboració amb l'historiador de la literatura Cecilio Alonso, els originals de la qual figuren en la donació documental depositada a la Biblioteca Valenciana.

Des de l'any 2002 Amparo forma part del consell de redacció de la revista *Laberints*. Revista d'estudis dels exilis culturals espanyols, que dirigeix Manuel Aznar Soler i edita la Biblioteca Valenciana, a la qual ha contribuït molt activament.

Amparo Ranch ha publicat alguns llibres i bona cosa d'articles i de temes derivats de l'arxiu i biblioteca; alguns articles sobre exiliats com Vicente Llorens, Carlos Palacio o José María Quiroga; l'epistolari d'Eduardo Ranch amb Pío Baroja, José Subirá, Ernest Martínez Ferrando o Vicente Llorens entre altres. Amb la col·laboració de Cecilio Alonso; sobre la música a la València republicana.

Després de la seua retirada de la vida activa, va donar part de la seua biblioteca personal a l'Institut de la Dona i al centre Francisco Tomás Valiente d'UNED Alzira-València.

Ara mateix està en tràmit la donació de la biblioteca i arxiu de son pare a la Generalitat Valenciana.

Conclusions

Els treballs d'Amparo Ranch i la dedicació de bona part de la seua vida per organitzar, preservar, estudiar i promocionar el llegat de son pare, un personatge influent en el món de la cultura valenciana des de la dècada de 1920 fins la seua mort en 1967, la fan mereixedora del reconeixement de les institucions públiques valencianes.

A més, la seua figura cobra una rellevància especial i pròpia per l'eixamplament d'alguns aspectes de l'obra d'Eduardo Ranch Fuster.

Ha estat molt significativa la important donació de la seua àmplia biblioteca personal tant a l'Institut de la Dona com al Centre Francisco Tomás i Valiente UNED Alzira-València.

I sobre tot, les gestions que ella ha posat en marxa i ha desplegat per cedir a la Generalitat Valenciana la immensa biblioteca i el valuós arxiu de son pare, són mèrits que immediatament vol reconèixer el Consell Valencià de Cultura.

Atenent a la seua avançada edat i al seu delicat estat de salut, ja no és possible la seua assistència i participació en un acte d'homenatge. Per tant, una delegació del CVC li farà una visita, lliurant-li, un document de reconeixement en senyal d'agraïment per la seua trajectòria.

Aquest informe serà enviat al protocol habitual, així com a l'Institut Valencià de Cultura, a la Direcció General de Patrimoni, a la Biblioteca de la Dona i al Centre de la UNED, totes elles institucions que han estat mereixedores de la generositat i el treball d'Amparo Ranch i Sales